

Folkeånden og helligånden

En indremissionsk højskolemand spurgte mig engang: Hvad forskel er der egentlig på helligånden og folkeånden? Jeg har indtryk af, at grundtvigske højskolefolk siger folkeånden med samme stemmeføring eller patos, som vi missionsfolk siger helligånden?

Det var et godt spørgsmål.

Først må man nok nærmere definere, hvad der her menes med begrebet ånd. Højskolemanden Folke Trier sagde engang: Det er nemt nok. Ånd er noget, der taler til os. Her vil vi lidt nærmere definere det, som noget, der taler til vores tro. Og derfor må vi se lidt på erkendelse.

Erkendelse er opfattelse og identifikation: vi hører en lyd, men kan ikke høre, hvad det er. Det er ikke erkendelse. Hvis vi derimod kan høre, at det er en mus, der gnaver, eller at det er en radio, der spiller, så har vi erkendt noget. Så ved vi, at vi har mus eller har glemt at slukke radioen. En erkendelse giver os en besked, hvis vi da fatter den. Vi kan sige, at i erkendelsen taler noget til os. I de to eksempler er det nogle bestemte lyde, der transmitterer beskeden. Ved hjælp af logisk slutning omsætter vi beskeden til en viden om noget.

Hvis nogen siger: jeg kan godt lide dig, så kan man jo ikke ved hjælp af logisk slutning erkende noget umiddelbart. Hvis man så at sige skal have fornøjelse af beskeden, må man tro på den og tage den for, hvad den siger.

Med ovennævnte eksempler kan man sige, at erkendelsen inden for den fysiske eller videnskabelige verden taler til vores logiske fatteevne, mens erkendelsen inden for den åndelige verden taler til vores tro. Man må fastholde troen som en erkendelsesevne. Uden den ville vi være ude af stand til at erkende alt vedrørende venskab, hensynsfuldhed, kærlighed, kort sagt alt, hvad der vedrører den åndelige verden, og som ikke kan måles og vejes.

Man kan således definere ånd som det, der taler til vores tro.

For at komme videre, må vi se mere på, hvad vi tror noget om, og hvor vi har det fra. Vi tror f. eks. noget om, hvordan man bør opføre sig. Det har vi fra vores opdragelse, hvor nogen har sagt det til os, og fra fortællinger, vi har hørt og læst, og hvor vi har tænkt noget i retning af: ja, sådan kunne jeg også tænke mig at være, eller: fy for seven, sådan ville jeg ikke bryde mig om at være. Mange begreber har vi fra historier og fortællinger, f.eks. dyd og tapperhed. Det er jo ikke noget, vi går og snakker om hver dag, men alligevel knytter de fleste mennesker nogle forestillinger til begreberne, ofte forestillinger, vi har helt fra vor barndoms eventyr om riddere, konger, trolde og prinsesser. Det er også ofte fra fortællinger, vi har vore forestillinger om, hvordan tilværelsen som sådan fungerer. Blandt andet de fortællinger, der findes i de forskellige religioner.

For at det, som nogen siger til os, eller det, vi hører eller læser i en fortælling, skal sige os noget, må vi have en oplevelse af, at det er noget der kommer os ved. Og bl.a. her skiller vandene, for det er meget forskelligt, hvad forskellige mennesker synes kommer dem ved. Sagt på en anden måde: de er meget forskelligt lydhøre over for ånden. Det er ikke eksakt det samme, men det har samme virkning.

Kommet så vidt kan man udtrykke det på den måde: ånd er det, der taler til vores tro. Ånden taler om livets udfoldelse under forskellige omstændigheder.

Nu har vi tidligere set på, at uanset hvor godt vi mestrer livet, ender vi i paradokser og umulige situationer. Livet kan være stort, pragtfuldt, spændende, grusomt, skræmmende, men i sidste instans umuligt. Men

inden da skal vi jo leve det, og i den tid skal det helst lykkes så godt som muligt. Det mener vi da her til lands, går jeg ud fra. Jo mere, man ved om, hvordan livet og tilværelsen fungerer, des bedre lykkes det med de kræfter og evner, man nu ellers har. Dette om, hvordan livet og tilværelsen fungerer, er det, man i åndelig henseende kalder loven. Loven handler om: hvordan fungerer tilværelsen. Om livets storhed og umulighed. Ånden, som taler til os om loven er det, der af nogle kaldes folkeånden.

Nu har de fleste hørt om noget, nogen kalder paradiset eller det hinsidige liv eller sådan noget. Hvad er det? Det er forestillingen om, hvordan tilværelsen og livet kunne være. En slags utopia. For uanset, hvordan man vender og drejer det, kan mennesker ikke selv realisere det fuldkomne, det er der forsøgt forgæves på i årtusinder. Kun i kraft af tilgivelsen kan man opnå det fuldkomne. Når man står i det paradoks, at uanset, hvad man gør, er det galt, er det kun tilgivelsen, der kan hjælpe en videre. Det er det, man kalder evangeliet: hvordan livet kunne være i kraft af tilgivelsen. Ånden, som taler til os om det fuldkomne liv i kraft af Guds tilgivelse, eller evangeliet, er helligånden.

Når derfor missionsfolk taler om helligånden og grundtvigianere om folkeånden hænger det sammen med, at missionsfolkene på deres højskoler lægger vægt på, hvordan tilværelsen kunne være i kraft af tilgivelsen, det som de også kalder det kommende liv eller det hinsidige, evangeliet, mens grundtvigianerne på deres højskoler lægger vægt på, hvordan det faktisk forekommende liv arter sig, loven. Hvis parterne var sig denne forskel bevidst, ville de i øvrigt kunne enes om mange ting.

Og så en lille polemisk slutning. Der er nogen, der mener, at vi skal forsøge at realisere det fuldkomne liv her på jorden ved at tilgive hinanden. Resultatet er, at alle sanktionsmuligheder over for misbrugere af tilgivelsen udelukkes. Jeg tror, det ville blive et helvede på jord. Alle hidtidige forsøg tyder på det. Jordisk tilgivelse må administreres af den enkelte på eget ansvar.